

С. О. Іщук

доктор економічних наук, професор,
завідувач відділу розвитку виробничої сфери регіону та інвестицій
ДУ «Інститут регіональних досліджень
ім. М. І. Долишнього НАН України», м. Львів

О. С. Процевят

інженер відділу розвитку виробничої сфери регіону та інвестицій
ДУ «Інститут регіональних досліджень
ім. М. І. Долишнього НАН України», м. Львів

ОСНОВНИЙ КАПІТАЛ ВИРОБНИЧОЇ СФЕРИ: СТАН, РУХ, ЕФЕКТИВНІСТЬ

Здійснено аналіз трендів базових показників вартості основного капіталу та інвестицій за період 2001-2013 рр. Висвітлено результати інтегральної оцінки техніко-економічного стану, руху та ефективності використання основного капіталу в Україні і Західному регіоні. Досліджено динаміку показників, які характеризують основний капітал, і встановлено причинно-наслідкові зв'язки між ними. Визначено ключові тенденції оновлення основного капіталу виробничої сфери. Проведено групування регіонів за значеннями загального та часткових інтегральних індексів основного капіталу. Запропоновано новий підхід до вирішення проблеми ресурсного забезпечення модернізації основного капіталу на регіональному рівні.

Ключові слова: основний капітал, виробнича сфера, інтегральна оцінка, інвестиції, оновлення, ефективність.

Ishchuk S., Protsevyat O. FIXED CAPITAL OF PRODUCTION SPHERE: STATE, MOVEMENT, EFFICIENCY

Analysis of trends of basic indicators of fixed capital and investment cost for the period 2001-2013 has been carried out. Results of integrated assessment of technical and economic situation, movement and efficiency of fixed capital in Ukraine and in its Western region have been shown up. Dynamics of the set of parameters, which characterize fixed capital, have been analyzed, and causal relationships between them have been demonstrated. Key trends of renewal of fixed capital of production sphere have been determined. A grouping of regions by the values of total and partial integral indices of fixed capital has been carried out. A new approach to solving the problem of resource support for fixed capital modernization at the regional level has been proposed.

Keywords: fixed capital, production sphere, integrated assessment, investment, renewal, efficiency.

В умовах прискорення процесів інтеграції України у європейський та світовий економічний простір одним із першочергових завдань для національної економіки є підвищення техніко-технологічного рівня та ефективності використання основного капіталу, передусім підприємств виробничої сфери.

Найгрунтовніші дослідження за проблематикою відтворення основного капіталу проводяться в Інституті економіки і прогнозування НАН України під керівництвом академіка НАНУ В. Гейця групою вчених, серед яких, зокрема, І. Бобух, Б. Кваснюк, Л. Шаблиста, Л. Шинкарук та ін. [1-3]. Цими науковцями досліджено і висвітлено якісні та кількісні характеристики норми і структури нагромаджень, механізмів їх конвертації в інвестиції, сектору структуру капіталу, окремі інституційні та інвестиційно-інноваційні чинники економічного зростання. Водночас ґрунтовніших досліджень потребують питання оновлення основного капіталу тих видів економічної діяльності, які належать до виробничої сфери (промисловості, транспорту і будівництва), зокрема на регіональному рівні.

Метою статті є визначення ключових тенденцій відтворення основного капіталу виробничої сфери на основі інтегральної оцінки його техніко-економічного стану, руху та ефективності використання в Україні і областях Західного регіону.

Результати аналізу трендів базових показників вартості основного капіталу засвідчують їх загальне нарощення та подальше поступове відновлення після різкого зниження у кризовий (2009-2010 рр.) період [4-6]. У Західному регіоні протягом 2001-2013 рр. збільшення фактичної (первісної) вартості основного капіталу відбувалося нижчими темпами (12,4% у середньому щороку і, зокрема, у 2013 році 7,4%), аніж в Україні (22,5% і 13,7% відповідно). Як наслідок, - питома вага Західного регіону за показником первісної вартості основних засобів скоротилася з 13,6% у 2001 році до 7,7% у 2013 році. За підсумками 2013 року найбільше основного капіталу зосереджено у Львівській (38,6%), Івано-Франківській (11,8%) і Закарпатській (14,8%) областях регіону.

На види економічної діяльності, що належать до виробничої сфери, у Західному регіоні припадає 56,7% первісної вартості основних засобів, із них: 56,2% – на транспорт, 41,0% – на промисловість і 3,1% – на будівництво. Найвищих темпів нарощування фактичної вартості основного капіталу (18,5% у середньому за 2001-2013 рр. і 9,2% у 2013 році) було досягнуто у транспорті, тоді як у промисловості і будівництві ці темпи становили 10,9% (6,5%) і 10,8% (6,8%) відповідно.

Відтворення основного капіталу у Західному регіоні відбувалося інтенсивніше, аніж в Україні. Так, у середньому за аналізований період вартість

введених в дію нових основних засобів у регіоні щорічно зростала на 18,6% (8,0% у 2013 році), а в Україні – на 14,3% (у 2013 році знизилася на 13,2%). 3-поміж областей Західного регіону у 2013 році оновлення основного капіталу найшвидшими темпами відбувалося у Чернівецькій (9,1%) і Тернопільській (8,6%) областях. У виробничій сфері регіону рівень оновлення капіталу був найвищим (понад 23% у середньому за 2001-2013 рр. і 9,1% у 2013 році) у будівництві, тоді як у промисловості і транспорті приріст цього показника становив, відповідно, 17,0% (7,5%) і 13,2% (6,1%).

Вибуття основного капіталу, термін корисного використання (експлуатації) якого завершився, в Україні і Західному регіоні відбувалося майже однаковими темпами: 17,6% і 17,3%, відповідно, у середньому за 2001-2013 рр. і 80,0% у 2013 році. Серед видів економічної діяльності, що належать до виробничої сфери регіону, найбільший приріст вартості ліквідованих основних засобів відбувся у транспорті у 2013 році – на 124,9%. Натомість у промисловості і будівництві у вказаному році відбулося зниження цього показника на 25,9% і 31,5% відповідно.

Протягом 2001-2013 рр. реальна (залишкова) вартість основного капіталу в Україні зросла у 4,7 рази (1,1 рази у 2013 році), а в Західному регіоні – у 3,3 рази (1,1 рази). Однак сумарно за цей період залишкова вартість основних засобів у Західному регіоні є удвічі меншою за їх первісну вартість, що підтверджує високу зношеність основного капіталу. У регіоні залишкова вартість основного капіталу в аналізованому періоді найбільше зросла в Закарпатській (у 4,1 рази) і Рівненській (у 3,7 рази) областях. У виробничій сфері Західного регіону щорічні темпи нарощування залишкової вартості основних засобів (у середньому за аналізований період) становили: у промисловості – 10,8% (6,6% у 2013 році), у будівництві – 16,6% (7,3%) і у транспорті – 11,1% (6,3%).

Значення показника амортизації (зносу) основного капіталу протягом 2001-2013 рр. в Україні щорічно збільшувалося на понад 13% (на 26,7% у 2013 році), а в Західному регіоні – на понад 10% (6,8%). Серед областей регіону найбільший приріст цього показника у середньому за аналізований період виявлено у Закарпатській (у 6,3 рази) і Рівненській (у 4,1 рази) областях. У виробничій сфері Західного регіону найвищих темпів зростання амортизаційних відрахувань було досягнуто в будівництві (у середньому щороку на 16,4% і 8,4% у 2013 році), а найменших у транспорті – 10% (7,6%).

Середньорічні темпи росту капіталовкладень у 2001-2013 рр. в Україні становили понад 19%, а в Західному регіоні – понад 17%, однак у 2013 році вони знизилися на 8,8% і 6,7% відповідно. Активність інвестиційної діяльності протягом досліджуваного періоду була найвищою у Тернопільській, Чернівецькій і Львівській областях, наслідком чого стало збільшення в них обсягів уведених в дію нових основних засобів і нарощування реальної вартості основного капіталу.

У 2009 році, порівняно з попереднім роком, обсяги інвестицій в основний капітал у Західному регіоні скоротилися на 37,2%, а вартість введених в дію нових основних засобів – на 28,5%. У 2009 і 2010 роках вартість ліквідованих основних засобів у регіоні знизилася на 16% і 1,8%, відповідно, а обсяги амортизаційних відрахувань – на 5,3% і 11% відповідно. Протягом 2011-2013 рр. відбулося відновлення позитивних тенденцій, однак нарощення показників основного капіталу відбувалося повільнішими темпами, аніж у докризовий період. Так, у Західному регіоні відносно середньорічне зростання вартості введених в дію нових основних засобів склало 10,1%, вартості ліквідованих основних засобів – 69,9%, залишкової вартості основного капіталу – 4,1%, амортизації (зносу) основних засобів – 10,9%, капіталовкладень – 8,4%, але, водночас, первісна вартість основних засобів зменшилась на 0,5%.

Серед видів економічної діяльності, що належать до виробничої сфери, у Західному регіоні найбільший приріст обсягів інвестицій в основний капітал протягом 2001-2013 рр. відбувся у будівництві: у 61,0 раз, зокрема у 2012 році, порівняно з попереднім роком, на 1704,8% або 9709,8 рази. У промисловості і транспорті обсяги капіталовкладень за цей період зросли, відповідно, у 6,4 і 1,3 рази.

Результати інтегрального оцінювання техніко-економічного стану основного капіталу виявили спадний тренд індекса⁴ як в Україні (від 0,844 у 2006 році до 0,409 у 2013 році), так і в Західному регіоні (від 0,873 до 0,764 відповідно). Переважання інтегрального індекса в регіоні, порівняно з Україною, зумовлене вищими значеннями окремих показників, які характеризують стан основного капіталу. Так, у середньому за 2006-2013 рр. коефіцієнт зносу основного капіталу в Західному регіоні (55,0%) був меншим, аніж в Україні (65,4%), а коефіцієнт придатності (49,0%) – на 16,4% вищим. Водночас коефіцієнт інвестомісткості основного капіталу в регіоні (7,4%) на 2,6% переважав показник в Україні, тоді як фондомісткість економіки регіону (1,32) на 0,51 пункти нижча.

Серед видів економічної діяльності, що належать до виробничої сфери, у Західному регіоні найкращий техніко-економічний стан основного капіталу характерний для промисловості і будівництва. Зокрема найвищих значень інтегральних індексів (у середньому за аналізований період) у промисловості було досягнуто в Тернопільській (0,870) і Закарпатській (0,841) областях, що зумовлено порівняно невисокими коефіцієнтами зношеності основного капіталу (48,2% і 48,3%), а також відносно низькими значеннями фондомісткості економіки цих областей – 0,7 і 0,5 відповідно. Водночас у Закарпатській області коефіцієнт інвестомісткості основного капіталу в промисловості становив 12%

⁴ Розрахований на основі групування нормованих значень чотирьох відносних показників: коефіцієнта зносу, коефіцієнта придатності та коефіцієнта інвестомісткості основних засобів, а також коефіцієнта фондомісткості економіки регіону (або видів економічної діяльності).

(9,1% у 2013 році) при нормативному значенні 6%⁵, що свідчить про активізацію процесів залучення інвестицій у цю сферу.

У будівництві високий рівень інтегрального індекса техніко-економічного стану основного капіталу в Івано-Франківській (0,799), Чернівецькій (0,789) і Тернопільській (0,785) областях є прямим наслідком залучення великих обсягів інвестицій. Так, у середньому за 2006-2013 рр. у будівництві Івано-Франківської області коефіцієнт інвестомісткості був одним із найвищих у регіоні – 34,8%, у Чернівецькій – 28,1%, а у Тернопільській – 23,3%. Водночас фондомісткість будівництва в цих областях (окрім Чернівецької) була однією з найнижчих у регіоні (0,273 і 0,252 відповідно), що свідчить про інтенсивне використання основного капіталу в цій сфері.

Результати інтегральної оцінки руху основного капіталу засвідчили загалом незадовільний рівень відтворення основних засобів. У середньому за 2006-2013 рр. значення інтегрального індекса руху в Україні становило 0,289, а у Західному регіоні – 0,337. Коефіцієнт оновлення основного капіталу в Україні у 2010 році знизився до 1,84% проти 5,25% у 2006 р. і не досяг 2% на кінець 2013 року. Це засвідчує тенденцію до посилення негативних структурних деформацій у національній економіці. Зокрема замість технологічного відновлення і технічного переозброєння спостерігається розвиток протилежних процесів, тобто посилюється технічна і технологічна відсталість. Водночас у Західному регіоні, порівняно з Україною, ситуація оптимістичніша: після різкого зниження інтегрального індекса руху основного капіталу у 2010 році відбулося його поступове зростання, зокрема у Тернопільській області у 1,8 рази, порівняно з 2006 роком. Значення показника оновлення основного капіталу в регіоні досягло понад 5% на кінець 2013 року.

Загалом рівень оновлення основного капіталу характеризує потенціал економіки, а динаміка його вартості відображає загальні тенденції соціально-економічного розвитку і здатність капіталу до розширеного відтворення. Відтак для того, щоб досягти технічного рівня індустріально розвинених держав, Україні необхідно довести показник оновлення основного капіталу до 8-10% у рік.

У Західному регіоні найгірша ситуація з оновленням основного капіталу склалась у промисловості Івано-Франківської і Рівненської областей, де відбулося зменшення значень інтегрального показника до 0,255 у 2013 році проти 0,414 у 2006 році і до 0,262 проти 0,373 відповідно. Уповільнення процесів руху основного капіталу в цих областях стало наслідком незадовільного рівня вибуття (середнє значення коефіцієнта вибуття основного капіталу у Івано-Франківській області становило 0,46%, а у Рівненській – 0,25%) і суттєвого зниження (на 3,7%) коефіцієнта оновлення у 2013

році, порівняно з 2006-м, у Рівненській області. Водночас у Івано-Франківській області коефіцієнт оновлення зріс на 2,6%.

У 2013 році погіршення руху основного капіталу відбулося і в будівництві, причому в усіх без винятку областях регіону. Це обумовлено зниженням коефіцієнта вибуття і коефіцієнта інтенсивності оновлення основних засобів, відповідно, на 0,36% і 0,02 пункта, порівняно з 2012 р.

У транспорті після повільного зниження протягом 2006-2010 рр. інтегрального індекса руху основного капіталу у 2011 році відбулася зміна тенденцій – різке зростання значень цього індекса, яке у 2013 році досягло 1,95 рази, порівняно з попереднім роком. Збільшення майже у 2 рази інтенсивності руху основного капіталу в транспорті характерне для усіх областей Західного регіону, окрім Закарпатської, де зростання інтегрального індекса у 2013 році склало лише 1,5 рази. Загальне покращення руху основного капіталу у транспорті спричинене позитивною динамікою коефіцієнтів вибуття та інтенсивності оновлення основних засобів у цьому виді діяльності в регіоні. Так, у 2013 році, порівняно з попереднім роком, відбулося зростання названих показників на 1,71% і 0,95 пункта відповідно.

Результати інтегральної оцінки ефективності використання основного капіталу виявили із 2008 року тенденцію до зниження інтегрального індекса⁷ і в Україні, і в Західному регіоні. Однак у регіоні у 2011-2012 рр. спостерігався приріст інтегрального індекса до попереднього року на 11,3% і 8,1% відповідно. Загалом із 2008 року і до кінця досліджуваного періоду ефективність використання основного капіталу у Західному регіоні була вищою, аніж в Україні у середньому в 1,2 рази, що, своєю чергою, зумовлено вищим рівнем фондовіддачі. Так, у 2013 році цей показник у регіоні досяг 0,737 грн./грн. проти 0,472 грн./грн. в Україні.

Серед видів економічної діяльності, що належать до виробничої сфери, у Західному регіоні найстабільніший (після порівняно незначного зниження у 1,12 рази у 2008 році) тренд інтегрального індекса ефективності основного капіталу спостерігався у сфері промисловості. Своєю чергою, найвищі значення цього індекса (>0,8) характерні для промисловості Волинської і Львівської областей, а найнижчі (0,659 і 0,644 у 2012-2013 рр.) – Рівненської.

Найвищі значення інтегрального індекса ефективності використання основного капіталу у виробничій сфері регіону (0,804 у середньому за аналізований період) досягнуто у будівництві (за винятком 2009-2010 і 2013 років). Найбільший приріст цього показника (у 1,28 рази) у 2013 році, порівняно з попереднім роком, відбувся в Івано-Франківській області, а також незначний (у 1,06 рази) – у Львівській. Позитивна тенденція до покращення рівня використання основного капіталу в Івано-Франківській області зумовлена високим значенням коефіцієнта фондовіддачі (4,927 грн./грн. у 2013 р.), а також додатними значеннями коефіцієнта

⁵ Згідно з Методикою розрахунку рівня економічної безпеки [7].

⁶ Розрахований на основі групування нормованих значень коефіцієнтів оновлення, вибуття і інтенсивності оновлення основного капіталу.

⁷ Розрахований на основі групування нормованих значень коефіцієнтів фондовіддачі і рентабельності основного капіталу.

рентабельності основного капіталу (окрім кризових 2009-2010 рр.). Натомість найвідчутніше зниження (у 1,8 рази) інтегрального індекса ефективності використання основного капіталу в будівництві у 2013 р. відбулося у Волинській області.

У виробничій сфері регіону найнижчий рівень використання основного капіталу протягом аналізованого періоду був у транспорті, а з 2009 року намітилася тенденція до подальшого зменшення інтегрального індекса ефективності. Найсуттєвіше зниження значень цього індекса відбулося у Львівській і Закарпатській областях, що стало наслідком зменшення фондів віддачі у 2013 році, порівняно з 2009-м, на 0,047 і 0,053 пункти

відповідно. Водночас у Волинській, Рівненській і Тернопільській областях ефективність основного капіталу збереглася на порівняно високому рівні.

Результати розрахунку загального інтегрального індекса вказують на зниження у 2013 році рівня показників основного капіталу в Україні у 1,6 рази, порівняно з 2008-м. Водночас у Західному регіоні за цей період зниження загального інтегрального індекса склало лише 1,1 рази. За підсумками 2013 року на підставі значень загального інтегрального індекса основний капітал в Україні і Західному регіоні можна умовно віднести до 2-ї групи за розробленою нами градацією (таблиця 1).

Таблиця 1

Групування регіонів за значеннями інтегральних індексів стану, руху і ефективності основного капіталу (ОК)

Регіон	Індекс / група							
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
<i>Інтегральний індекс стану ОК</i>								
Україна	0,844 I	0,846 I	0,765 I	0,641 II	0,470 II	0,452 II	0,459 II	0,409 II
Західний регіон	0,873 I	0,914 I	0,894 I	0,787 I	0,679 II	0,751 I	0,788 I	0,764 I
<i>Інтегральний індекс руху ОК</i>								
Україна	0,345 III	0,335 III	0,280 III	0,298 III	0,207 III	0,240 III	0,249 III	0,358 III
Західний регіон	0,380 III	0,387 III	0,358 III	0,307 III	0,252 III	0,317 III	0,328 III	0,367 III
<i>Інтегральний індекс ефективності ОК</i>								
Україна	0,832 I	0,878 I	0,750 I	0,601 II	0,576 II	0,556 II	0,525 II	0,485 II
Західний регіон	0,750 I	0,797 I	0,759 I	0,648 II	0,639 II	0,711 I	0,769 I	0,732 I
<i>Загальний інтегральний індекс</i>								
Україна	0,656 II	0,667 II	0,581 II	0,505 II	0,409 II	0,410 II	0,406 II	0,417 II
Західний регіон	0,654 II	0,684 II	0,654 II	0,567 II	0,510 II	0,580 II	0,613 II	0,610 II

Це означає, що основний капітал загалом перебуває у задовільному стані, але потребує ремонту і модернізації. Однак, якщо в Західному регіоні ця позиція є надійною (у 2013 році значення інтегрального індекса становило 0,610), то в Україні (0,417) існує ризик переходу основного капіталу в 3-ю групу, що означатиме необхідність його радикального оновлення в деяких регіонах.

Співставлення трендів часткових інтегральних індексів засвідчило тенденційне відставання (як в Україні, так і в Західному регіоні) значень показника руху від показників техніко-економічного стану і показників ефективності основного капіталу. Це є підтвердженням тези про неналежний загальний рівень оновлення основного капіталу, що, своєю

чергою, здійснює негативний вплив на стан і перспективи розвитку національної економіки. У разі відсутності активних дій, передусім із боку державних та місцевих органів влади, у напрямку оновлення основного капіталу, така тенденція, прогнозовано, збережеться і в подальшому.

Розв'язання окреслених проблем потребує комплексного підходу, який охоплюватиме не тільки техніко-технологічне оновлення основного капіталу промислових, транспортних і будівельних підприємств, але й завдання, пов'язані зі структурною та організаційною модернізацією системи управління виробничою сферою з урахуванням стратегічних пріоритетів регіонального розвитку.

Для проведення модернізації основного капіталу необхідні капітальні (машини, обладнання, технології), матеріальні (сировина, матеріали та ін.), трудові (кваліфікована робоча сила) та інформаційні ресурси. Потреба в них повинна задовольнятися виходячи передусім із ресурсних можливостей регіонів. Для забезпечення максимальної ефективності та прозорості процесів модернізації залучення усіх необхідних ресурсів для її проведення має здійснюватися на тендерній основі. Також необхідним є створення в регіонах загальнодоступної інформаційної бази (у формі інтерактивного каталогу або реєстру) чинних і потенційних модернізаційних проектів, яка міститиме зведену вичерпну інформацію щодо потреби у відповідних ресурсах із точним зазначенням їх обсягів, номенклатури (для капітальних ресурсів), асортиментного ряду (матеріальних), кваліфікації (трудових). Запровадження такого підходу (міжгалузевої взаємодії) на практиці дозволить комплексно вирішити проблеми забезпечення розвитку та підвищення конкурентоспроможності видів економічної діяльності, що належать до виробничої сфери, тобто промисловості, транспорту і будівництва.

У сучасних умовах суспільно-політичної і соціально-економічної нестабільності в Україні доцільним є використання у виробничій сфері, на противагу імпортом аналогам (переважно морально застарілим за європейським стандартами), капітальних ресурсів вітчизняного походження. Налагодження тісних партнерських зв'язків на рівні як регіональних органів влади, так і окремих підприємств надасть можливість посилити виробничу кооперацію між регіонами, результатом якої стане переорієнтація вітчизняної промисловості (передусім індустріальних регіонів) із ринків Російської Федерації та інших країн СНД на внутрішній ринок, а в перспективі – і європейський. Це відповідає загальнонаціональним інтересам та сприятиме виходу економіки України з кризи і подоланню її негативних наслідків.

Список використаних джерел

1. Бобух І.М. Економічна оцінка основного капіталу: міжнародна практика та українські реалії / І.М. Бобух // *Економіка і прогнозування : науковий журнал*. – 2010. – № 1. – С. 39-53.
2. Кваснюк Б.Є., Шинкарук Л.В. Нагромадження основного капіталу як основа капіталізації індустріального типу // *Капіталізація економіки України ; за ред. В.М. Гейця, А.А. Гриценка*. – К. : *Ін-т екон. та прогноз.*, 2007. – С. 53-54.
3. Шабліста Л.М. Капітал підприємств: природа, структура, тенденції формування і відтворення / Л.М.

Шабліста // *Економіка і прогнозування : науковий журнал*. – 2012. – № 4. – С. 36-45.

4. Основні засоби України за 2000-2010 роки : [стат. зб.] / *Державна служба статистики України*. – Київ, 2012. – 292 с.

5. Регіони України 2014 : [стат. зб.] / *Державна служба статистики України / За ред. О.Г. Осауленка*. – Київ, 2014. – Ч. II. – 733 с.

6. Регіони України 2010 : [стат. зб.] / *Державна служба статистики України / За ред. О.Г. Осауленка*. – Київ, 2010. – Ч. II. – 805 с.

7. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 №1277 “Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України” [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://cct.com.ua/2013/29.10.2013_1277.htm

8. Інтегральна оцінка основного капіталу регіону (методичні рекомендації) / Ішук С.О., Кушнірчук-Ставніча О.М., Ситар Л.Й. / *НАН України. Ін-т регіональних досліджень*. – Львів, 2013. – 28 с.

References

1. Bobukh, I. M. (2010) *Ekonomichna otsinka osnovnoho kapitalu : mizhnarodna praktyka ta ukrayins'ki realiyi* [Economic evaluation of capital : international practice and Ukrainian realities]. *Ekonomika i prohnozuvannya – Economics and Forecasting*, 1, 39-53. [in Ukrainian].

2. Kvasnyuk, B. Ye., & Shynkaruk, L. V. (2007). *Nahromadzhennya osnovnoho kapitalu yak osnova kapitalizatsiyi industrial'noho typu* [The accumulation of capital as the basis of capitalization industrial type]. In *Kapitalizatsiya ekonomiky Ukrayiny* [Capitalization of Economy of Ukraine]: (pp. 53-54) Kyiv: Institute for economics and forecasting National Academy of Sciences of Ukraine. [in Ukrainian].

3. Shablysta, L. M. (2012). *Kapital pidpryemstv: pryroda, struktura, tendentsiyi formuvannya i vidtvorennya* [Capital companies: nature, structure, trends in the development and reproduction]. *Ekonomika i prohnozuvannya – Economics and Forecasting*, 4, 36-45. [in Ukrainian].

4. State Statistics Service of Ukraine (2012). *Osnovni zasoby Ukrayiny za 2000-2010 roky* [Fixed assets Ukraine for 2000-2010 years]. Kyiv. [in Ukrainian].

5. State Statistics Service of Ukraine (2014) *Rehiony Ukrayiny 2014* [Regions of Ukraine 2014]. P. II. Kyiv. [in Ukrainian].

6. State Statistics Service of Ukraine (2010) *Rehiony Ukrayiny 2010* [Regions of Ukraine 2010]. P. II. Kyiv. [in Ukrainian].

7. Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine (2013). *Pro zatverdzhennya Metodychnykh rekomendatsiy shchodo rozrakhunku rivnya ekonomichnoyi bezpeky Ukrayiny* [On approval of guidance on the calculation of economic security of Ukraine]. Adopted 2013. October, 29, 1277. Retrieved from http://cct.com.ua/2013/29.10.2013_1277.htm [in Ukrainian].

8. Ishchuk, S. O., Kushnirchuk-Stavnycha, O. M., & Sytar, L. Y. (2013). *Intehral'na otsinka osnovnoho kapitalu rehionu* [Integrated assessment of region fixed assets]. Lviv: Institute of Regional Research of the NAS of Ukraine. [in Ukrainian].